

CONSERVAREA NATURII ÎN DELTA DUNĂRII ȘI COMPLEXUL RAZELM

VAL. PUȘCARIU

Problema conservării naturii și a resurselor sale, ajunsă astăzi la o mare răscruce din cauza primejdiei epuizării acestor resurse, în general nerațional exploatate, preocupă de aproape cele mai înalte foruri internaționale.

Astfel, în Conferința interguvernamentală a experților asupra bazelor științifice a utilizării raționale și a conservării resurselor biosferii, ținută sub auspiciile lui UNESCO la Paris în septembrie 1968 problema „prezervării regiunilor și ecosistemelor naturale, protecția speciilor rare și primejduite (cu dispariția)“, care a făcut obiectul unui memoriu prezentat de comitaiți ale lumii științifice¹⁾, a fost dintre cele mai discutate.

Dacă naturaliștii din cea de-a II-a jumătate a veacului trecut, puși în fața primejdiei distrugerii vieții vegetale și animale, de către om, au găsit necesar să pună sub ocrotire unele specii de plante și animale amenințate cu dispariția și înființarea de parcuri naționale și rezervații naturale, astăzi concepția ocrotirii, mai bine-zis a „conservării naturii“²⁾ are proporții cu mult mai vaste. Ea înfățișează conservarea tuturor resurselor naturale (apă, aer, sol), în vederea unei utilizări cât mai raționale. dincolo de teritoriul rezervațiilor naturale și chiar a peisajului, spre a păstra un decor armonios vieții și activității umane.

Contradicțiile care există încă între „ocrotirea naturii“ și economiști trebuie să dispară.

---

¹⁾ Memoriul a fost întocmit de prof. *Stanley A. Cain* (S.U.A.), cu colaborarea : prof. *Vladimir Sokolov* (U.R.S.S.), *Frederick Smith* (S.U.A.), *Kai Curry-Lindahl* (Suedia), *José Candido de Malo Carvalho* (Brazilia), *O. Frenkel* (Australia) și *P. Scott* (Anglia).

²⁾ Potrivit acestei concepții, cea mai însemnată organizație de protecția naturii, întemeiată în 1947, a adoptat în adunarea generală de la Edinburg (1952) numirea de „Union internationale de la conservation de la nature et de ses ressources“ (U.I.C.N.).

Nu se poate renunța la valorificarea resurselor naturale, menite îndeosebi la noi, să contribuie la dezvoltarea construcției socialiste (agricultură intensivă, amenajări piscicole, construcții de hidrocentrale, exploatarea resurselor miniere, exploatarea stufului etc.).

Toate aceste valorificări trebuie însă să aibă o bază științifică documentată, ținând seama de respectarea anumitor legi biologice.

Căci adevărata exploatare rațională a resurselor naturale nu înseamnă transformarea automată și completă a mediilor naturale. „Conservarea mediilor naturale pe o porțiune a planetei noastre — spune prof. Jean Dorst de la Muzeul de Istorie Naturală din Paris³⁾ — constituie ea însăși o folosire a terenului de aceeași valoare ca și transformarea lui. Numai o înțelegere între economiști și biologi, poate și trebuie să ducă la soluții juste și să asigure dezvoltarea rațională a omenirii în armonie cu legile naturii“.

Echilibrul natural. Este vorba deci de o împăcare a omului cu natura, conservându-se în starea lor originală parte din mediile naturale.

Noțiunea de „echilibru natural“ a fost adesea rău înțeleasă. Ea își păstrează pînă astăzi un caracter romantic pentru cei care nu-și dau seama că un mediu stabil este mai favorabil pentru omenire decît unul fluctuabil și că ruptura echilibrului natural duce aproape totdeauna la dispariția unor specii de mare însemnătate științifică și economică și la schimbări ireversibile ale mediului în care trăiesc aceste specii.

„Echilibrul natural reprezintă — spune Roger Heim⁴⁾ — confruntarea permanentă a acțiunilor și interacțiunilor viețuitoarelor cu mediul lor“.

Deși starea de stabilitate a unui biotop este relativă și depinde de diferite fenomene externe (inundații, perioade de secetă îndelungată, paraziți etc.), intervenția directă a omului este de o deosebită importanță.

În acest sens, „caracterul natural al unei regiuni — se arată în memoriul UNESCO menționat mai sus — depinde în mare parte de activitatea omului“.

Și în același memoriu se insistă asupra posibilității unei planificări ecologice, de „prezervare a regiunilor naturale și a ecosistemelor“ mai ales în țările unde „există încă regiuni virgine, suprafețe întinse care n-au fost încă absorbite de principalele centre de activitate umană și care rămîn pe plan economic marginale sau submarginale“.

Conservarea naturii în rezervații naturale.

Pornind de la posibilitatea acestei „planificări ecologice“ să vedem cum se prezintă situația conservării naturii în Delta Dunării și complexul Razelm.

Conservarea naturii se identifică îndeosebi în țara noastră cu înființarea și întreținerea de parcuri naționale și rezervații naturale al căror scop principal este conservarea florei, a faunei în biotopi caracteristici și a peisajelor amenințate de exploatarea umană.

³⁾ Avant que nature meurt, 1965, p. 16—17.

⁴⁾ Destruction et Protection de la nature 1952, p. 72.

Acest aspect al conservării naturii va rămâne foarte important, deși cum am arătat, conservarea are astăzi o sferă de activitate mult mai largă. Căci parcurile naționale și rezervațiile naturale rămân principalele teritorii destinate a înlătura primejdia dispariției unor specii rare și a conserva specimene intacte ale biotopilor caracteristici.

Necesitatea existenței lor este astăzi pe deplin justificată, în cadrul existenței noastre, atât din punct de vedere științific și economic, pentru menținerea mediului natural, cât și din punct de vedere etic și estetic.

Principalul obiectiv de care trebuie să se țină seama în conservarea acestui mediu este de a se delimita de la început în parcurile naționale și rezervațiile mari, *rezervații naturale integrale* (zone științifice), în cuprinsul cărora să se interzică orice exploatare, aceasta fiind admisă în zona tampon, unde activitatea umană se poate dezvolta cu anumite restricții.

Excluse de la exploatare, rezervațiile naturale integrale trebuie să devină adevărate *laboratoare naturale* pentru studiul ecologic al structurii și evoluției ansamblului comunităților biologice, pentru cunoașterea temeinică a echilibrului lor natural și a dinamicii biotopilor.

La aceasta trebuie adăugat că este necesar, ca cercetările să fie efectuate în terenuri naturale originale, pentru a se putea înțelege influențele în continuă evoluție ale vieții sociale umane asupra resurselor naturale. Ele formează baza unei gospodării optime a acestor resurse. Astfel, rezervațiile naturale din Delta Dunării pot deveni martori necesari de comparație, cu suprafețele intrate în exploatare ale diferitelor sectoare economice, servind în același timp ca material potențial de refacere a acelor biotopi, ce ar fi compromiși datorită unei exploatare neraționale a deltei.

Se știe că în planul complex de amenajare hidrotehnică a Deltei Dunării, elaborat de Comitetul de Stat al Apelor s-au adoptat propunerile Comisiei Monumentelor Naturii, destinându-se pentru păstrarea condițiilor naturale din Delta Dunării și complexul Razelm o suprafață de 33.500 ha ca rezervații naturale și aprox. 8000 ha pentru refugii de cuibărit și de migrație.

H.C.M. 891 din 25 decembrie 1961, aprobând schița planului de amenajare a Deltei Dunării și repartizarea dreptului de folosință a diferitelor sectoare au luat ființă rezervațiile : *Roșca — Buhaiova — Hrecisca*, în delta fluvială (15 400 ha), *Sf. Gheorghe — Palade — Perisor* în delta fluvio-marină (14 200 ha) și *Periteașca — Leahova — Portița*, în complexul Razelm (3900 ha).

Dintre refugiile de cuibărit și de migrație au luat ființă pînă în prezent : *Insula Popina* (cu statut de rezervație), *Sărăturile de la Murighiol*, *Marchelu* și *Istria-Sinoe*.

Funcțiile de conservare forestieră a unor biotopi specifici, cu o vegetație caracteristică, specii floristice rare și păsări răpitoare ocrotite sînt realizate în pădurile : *Letea* (Hășmașul Mare), cea mai veche rezervație naturală din Dobrogea (1938) și *Caraorman*, cu prevederi de ocrotire în amenajamentul silvic.

Din nefericire însă definitivarea planului de amenajare a Deltei Dunării ca și regulamentul care să stabilească „raporturile dintre beneficiari în ce privește întreținerea și exploatarea incintelor complexe, regimul și gospodărirea apelor în incintele amenajate și în afara acestora“, care potrivit art. 6 din H.C.M. nr. 891/1961 trebuia să fie prezentat spre aprobare Consiliului de Miniștri, n-a mai fost întocmit.

Abia 6 ani mai târziu, prin H.C.M. nr. 2346 din 19 septembrie 1967, care privește unele măsuri referitoare la exploatarea stufului din Delta Dunării, s-a prevăzut la art. 8 instituirea cu începere de la 1 octombrie 1967 a unei comisii interministeriale⁵⁾, avînd ca scop să coordoneze activitatea și să armonizeze interesele tuturor sectoarelor economice din Deltă. Comisia urma să-și desfășoare activitatea, în baza unui regulament prin care să se stabilească atribuțiile și modul ei de funcționare.

Se știe că îndată după conferința de la Maliuc (1956), unde s-au pus bazele valorificării resurselor naturale ale Deltei Dunării, conducerea Academiei R. S. România, a stăruit în mai multe rînduri pentru instituirea unui organ coordonator al activității și organizării diferitelor sectoare de activitate din Delta Dunării, dar n-a fost de acord să se încredințeze conducerea acestui organ uneia din părțile interesate. Prin reprezentanții săi (Comisia Monumentelor Naturii și Comisia de Hidrobiologie), Academia n-a consimțit să se instituie unui regulament întocmit de una singură din părțile interesate (Ministerul Chimiei), la conferința ce s-a ținut în acest scop la Constanța, în 1965.

Ori, pe baza H.C.M. nr. 2346 din 19 sept. 1965, s-a elaborat un regulament ce privește funcționarea comisiei interministeriale, care n-a ținut seamă decît de exploatarea resurselor naturale ale Deltei Dunării și a desconsiderat interesele conservării naturii, deși la art. 8 din acest regulament se prevăd „măsuri speciale pentru protejarea rezervațiilor naturale și a monumentelor naturii din Delta Dunării“.

Am arătat în mai multe rînduri (*Pușcariu*, 1964, 1968) urmările nesocotirii intereselor ocrotirii naturii asupra echilibrului biologic din rezervațiile naturale și prejudiciile aduse avifaunei și cadrului peisagistic al Deltei Dunării.

Fără a intra în amănunte, vom trece în revistă cîteva constatări care evidențiază perturbările și modificările înregistrate din cauza exploatării în unele cazuri neraționale a resurselor naturale și a distrugerii echilibrului natural.

Fără a ne ocupa de micșorarea producției stuficole în incintele recoltate mecanizat, unde adesea papura a luat locul stufului sau de

---

⁵⁾ Această comisie a fost formată din reprezentanți ai conducerii Ministerului Industriei Chimice, Ministerului Industriei Alimentare, Consiliului Superior al Agriculturii, Comitetului de Stat al Apelor, Ministerului Economiei Forestiere, Ministerului Transporturilor auto, navale și aeriene, Oficiului Național de Turism, Academiei R. S. România, Comitetului Executiv al Sfatului Popular al regiunii Dobrogea.

scăderea producției piscicole am înregistrat pe tărîmul conservării naturii într-un deceniu (1956—1966) următoarele constatări defavorabile :

Dispariția colonei de pelicani de la Uzlina, care la vizita din mai 1961 a ornitologilor englezi P. A. D. Hollom, Stanley Cramp și J. Fergusson-Lees (1961) spuneau : „marea colonie de *Pelecanus onocrotalus* și *P. crispus* de la Uzlina, constituie una din minunile ornitologice ale Europei, cu greu egalate chiar de aglomerările de *Phoenicopaterus ruber*, care cuibăresc în delta Ronului“.

După ei (Stanley Cramp și I. J. Ferguson-Lees, 1963) 4/5 din pelicanii ce cuibăresc în delta Dunării „se găseau în cea mai mare colonie“ și anume la Uzlina.

Ori din cauza exploatării stuficole din apropiere și a inundațiilor, în 1962 nu se mai cuibăresc la Uzlina decît cîteva perechi, iar în 1963 nu se mai găsește aici nici urmă de colonie.

Menționăm apoi :

Micșorarea sensibilă a efectivului unor păsări datorită combaterii păsărilor ihtiophage, (stîrcul cenușiu (*Ardea cinerea*), cormoranul mic (*Phalacrocorax pygmaeus*), cormoranul mare (*Phalacrocorax carbo*), cît și distrugerii cuiburilor, colectării ouălor de către localnici și de muncitorii din sectoarele piscicol și stuficol ;

— micșorarea îngrijorătoare a numărului păsărilor răpitoare : codalb (*Haliaetus albicilla*), acvile (*Aquila clanga*, *A. pomarina*, *A. heliaca*), șoimi (Falconide), bufnițe și huhurezi (Strigide), vulturul alb (*Neophron percnopterus*) și dispariția totală a unora din ele : vulturul sur (*Gyps fulvus*), vulturul negru (*Aelgypius monachus*) ;

— părăsirea treptată a unor zone de nidificare din cauza creării de condiții nefavorabile traiului păsărilor (Ex. lopătarul (*Platalea leucorodia*) nu mai cuibărește în zona Pardina ;

— întîrzierea perioadei de cuibărire din cauza îndiguirilor din lunca Dunării, care au avut drept urmare un nivel ridicat al apelor în anii 1966 și 1967 (Ex. Pelicanii au cuibărit în rezervația Roșca-Buhaiova-Hrecisca și la începutul lunii august.

O mortalitate accentuată s-a constatat la aceleași păsări, din cauza acestei întîrzieri, puii nezburați ai acestora, surprinși de frigul iernii, au murit. În 1959 în colonia de la Uzlina mortalitatea s-a cifrat la 600 de pui de pelicani, la Buhaiova-Hrecisca în 1960 la peste 400, iar în iarna anului 1962/1963 au murit de frig, în aceeași rezervație peste 1300 de pelicani tineri (*Pușcariu*, 1964).

Concomitent cu aceste perturbări ale echilibrului avifaunei din regiunea deltei Dunării s-a micșorat și arealul geografic al unor specii rare : deplasarea și împrăștierea efectivului în alte zone, uneori foarte depărtate. S-a observat sudul complexului Razelm, lacul Cerna, la sud de Măcin, insula mică a Brăilei, pădurile de sălcii de lîngă Cernavoda etc.

Așa este cazul pentru : lopătar (*Platalea leucorodia*), egretă mare (*Egretta alba*), cătăligă (*Himantopus himantopus*), ciocîntors (*Recurvirostra avosetta*), călifari (*Tadorna tadorna* și *T. ferruginea*).

Indiferența arătată sau mijloacele tardive de combatere a unor elemente de faună exotică (bizamul, ciinile enot), venite din U.R.S.S., au dat posibilitate de dezvoltare acestor animale în dauna pisciculturii (bizamul) sau a avifaunei (ciinele enot).

Lipsa de eficiență a comisiei interministeriale, creată în 1967 a determinat o intensificare a acțiunilor de exploatare nerațională în unele sectoare economice, în dauna conservării patrimoniului natural.

Tablourile anexate care indică principalele încălcări săvârșite de aceste sectoare, în anii 1967—1970, sint fără îndoială edificatoare.

ÎNCĂLCĂRI SĂVÎRȘITE ÎN DELTA DUNĂRII DE DIFERITELE SECTOARE DE EXPLOATARE ECONOMICĂ ÎN DAUNA CONSERVĂRII NATURII ÎN 1967—1968

Sectorul stuficol

1. Arderea stufului după data aprobată oficial (15 martie) ; această ardere a continuat în primăvara 1968 pînă la jumătatea lunii mai și s-au observat focuri în deltă, chiar în a treia decadă a lunii august a.c.

2. Exploatarea stufului cu agregate plutitoare în luna aprilie a distrus ouăle unor păsări care cuibăresc la suprafața apei.

3. Neridicarea la timp a depozitelor de stuf a compromis nidificarea Anatidelor (unele specii au cuibărit în stivele de stuf).

4. Exploatarea nerațională a stufului în perimetrele din zona tampon a rezervației Perișor-Zătoane a compromis cuibărirea lebedei, înregistrîndu-se și pierderea unui efectiv de 200 ex., care fără adăpost, au căzut victime ale înghețului.

5. Coloana a 2-a de exploatare a TAVS-Tulcea a recoltat manual și mecanizat stuf, la limita de sud a rezervației Roșca-Buhaiova, fără a avea aprobarea necesară.

Sectorul piscicol

1. Combaterea păsărilor pretinse ihtiofage prin împușcare, colectare de ouă, folosindu-se și mijloace barbare (distrugere de cuiburi, tăierea picioarelor).

2. Denaturarea biotopului unor păsări rare, cum sint ciocîntorsul (*Recurvirostra avosetta*) și cătăliga (*Himantopus himantopus*) prin lucrările de amenajare piscicolă (sectorul Calica).

3. Exploatarea nerațională a broaștelor comestibile.

4. Echipe ale Întreprinderii piscicole Tulcea Secția Jurilofca au recoltat stuf (probabil în baza contractului încheiat între I.E.V.S. și

M.I.A.) din rezervația Periteasca-Leahova (între litoral și Leahova Mare). Cele 7.000 de maldăre de stuf se găseau la sfîrșitul lunii noiembrie 1967.

5. Inspectoratul piscicol Tulcea, prin agenții săi de la Mahmudia, a intrat în refugiul de la Marchelu (1967) unde se afla una din cele mai mari și caracteristice colonii mixte din Delta Dunării, omorînd pui de stîrci etc.

6. Pescari aparținînd unităților piscicole Jurilofca au poposit în insula Popina și au distrus o parte din puietii de plop de salcie, confecționîndu-și unelte de pescuit.

Sectorul silvic și al economiei vînatului

1. Folosirea stricninei pentru combaterea vînatului dăunător cu pâr, căreia i-au căzut victime, îndeosebi păsări răpitoare rare, cum este codalbul (*Haliaëtus albicilla*).

2. Organele locale aparținînd ocolului silvic Tulcea au perturbat colonia de pelicani creți (*Pelecanus crispus*) de la Grindul Cîinelui, intrînd cu tractorul în colonie și colectînd pui de pelicani, fără a avea acordul Comisiei Monumentelor Naturii.

3. S-a încheiat o convenție între Ocolul silvic Tulcea și Într. agricolă de stat din Chilia, atribuindu-se o fișie de aproximativ 50 m, pe 5 km, din perimetrul rezervației Roșca-Buhaiova, pentru culturi de porumb și pepeni, în schimbul îngrijirii plantației de anin. Plantația este nereușită, majoritatea aninilor se usucă (constatare făcută în luna august 1968).

Sectorul agricol

În 1967 :

1. Într. agricolă de stat „Delta Dunării“ Tulcea, a recoltat stuf furajer din rezervația Perișor-Zătoane.

2. Într. agricolă de stat din Sf. Gheorghe, continuă a-și paște vitele în rezervația Perișor-Zătoane.

În 1968 :

3. S-a intrat cu oile în insula Sahalin de către Într. agricolă de stat din Sf. Gheorghe și s-au colectat ouăle păsărilor (în luna iulie 1968 existau grămezi de ouă colectate în această insulă).

4. În rezervația Perișor-Zătoane, ca și în sărăturile de la Beibugeac-Plopu, cuibăritul păsărilor rare (*Recurvirostra avosetta* și *Himantopus himantopus*) a fost deranjat prin pășunat și colectarea ouălor.

5. S-a constatat prezența, în partea de nord a rezervației Roșca-Buhaiova-Hrecisca, a mai multor turme, cu un efectiv de peste 1000 oi, aparținînd Într. agricole de stat din Chilia Veche (august 1968).

Alte sectoare (locuitorii diferitelor comune)

1. Exploatarea stufului în refugiul de sărături de la Murighiol, compromițîndu-se cuibărirea cătăligei (*Himantopus himantopus*), specie rară și pusă sub ocrotire.

2. Pășunatul dezordonat, în tot cuprinsul Deltei.
3. Colectarea ouălor de către localnici și mai ales, de către copii.
4. Braconajul, practicat în complexul Razelm
5. S-a recoltat stuf de către pescari în mai multe puncte situate în rezervații, la marginea comunelor : C. A. Rosetti, Chilia Veche, Sf. Gheorghe, Jurilofca.
6. Menționăm, de asemenea, câteva constatări îngrijorătoare, a căror cauză nu este încă cunoscută, sau unde nu s-au putut identifica cei vinovați. Exemplu :
  - a) În cursul lunii iulie 1968 s-a observat de către ornitologii care au cercetat Delta Dunării o populație de pescăruși și bătauși (*Philomachus pugnax*) care în regiunea lacului Murighiol prezentau fenomene de paralizia picioarelor.
  - b) O altă constatare a acestor ornitologi este găsirea unor păsări ce au fost inelate, cu picioarele rupte, după ce li s-a scos inelul.

ÎNCĂLCĂRI CONSTATATE ÎN PERIMETRUL REZERVAȚIILOR NATURALE DIN DELTA DUNĂRII ÎN ANII 1969—1970

Sectorul stuficol (I.E.V.S.)

1. Recoltarea de stuf fără autorizația Comisiei Monumentelor Naturii în toate cele 3 rezervații, deși din partea Comisiei a existat în fiecare an înțelegerea necesară admitându-se în cadrul minuterelor încheiate, exploatarea cu anumite clauze restrictive, a unor perimetre cu stuf din zona tampon a rezervațiilor.

2. Prolungirea campaniei de exploatare a stufului după data de 15 martie, ceea ce aduce grave prejudicii cuibăritului păsărilor, oaspeți de primăvară. La nord de ghiolurile Merhei și Roșca, exploatarea era în curs la 9 aprilie 1970.

3. Evacuarea cu întârziere a depozitelor de stuf, îndeosebi în timpul epocii de cuibărit a păsărilor. Se știe că în anii cu inundații mari, păsările folosesc ca loc de cuibărire și glugile de stuf.

4. În campania de exploatare a stufului din 1969/1970 coloanele I.E.V.S. au recoltat mecanizat și fără autorizație stuf în rezervația Periteașca-Leahova-Portița.

Sectorul piscicol

1. Recoltarea de stuf din rezervația Periteașca-Leahova-Portița.

2. Pescuit în ghiolurile din rezervațiile naturale în perioada 1 martie—15 iunie.

3. S-a continuat împușcarea păsărilor pretinse ichtiofage.

Sectorul zootehnic

1. Recoltarea de stuf furajer din rezervația Sfântul Gheorghe-Palade-Perișor de către I.A.S. Delta Dunării.

2. Introducerea la pășunat a vitelor (îndeosebi cornute) proprietate a I.A.S. Delta Dunării — secția Sf. Gheorghe, în rezervația Perișor-Palade-Sf. Gheorghe și în rezervația Periteașca-Leahova-Portița.

3. Introducerea la pășunat a vitelor proprietate a C.A.P. Sabangia, Sarichioi și Valea Nucarilor în rezervația Periteașca-Leahova-Portița.

Alte sectoare

În urma furtunilor din primăvara și vara anului 1969 insula Sahalin a fost fragmentată în șase porțiuni.

Cu toate restricțiile în porțiunile situate în fața brațului turcesc și a celui de mijloc (2 și 3), insula continuă să fie invadată de turiști, conduși de către localnici.

De asemenea ocolul silvic a eliberat autorizații de vînat pentru rațe și gîște turiștilor vînători care poposesc în zona Sf. Gheorghe.

De altfel întreaga rezervație Sf. Gheorghe-Palade-Perișor este considerată ca fond de vînătoare, ceea ce este în contravenție flagrantă cu regimul unei rezervații naturale.

CONTRIBUȚII LA VALORIFICAREA RAȚIONALĂ A RESURSELOR DELTEI PE PLAN CINEGETIC ȘI DE TURISM

Prin dispariția antagonismului ce a existat între planificarea economică și conservarea naturii s-a ajuns în multe țări la o folosire justă a resurselor naturale fără a se perverti echilibrul biologic al naturii.

Eminentul naturalist René Dubos, profesor la universitatea Rockefeller din New York, arată că este greu să se mențină acest echilibru din cauza orientării actuale a civilizației moderne în care omul nu-și îngăduie o limită a puterii lui de stăpînire.

Dar, el remarcă cu drept cuvînt, că natura poate fi stăpînită, fără a fi distrusă. „Natura civilizată — spune R. Dubos (1968) — nu trebuie considerată nici ca un obiect de păstrat intact, nici ca un obiect de dominat și de exploatat, ci mai curînd ca o grădină de valorificat, în funcție de virtualitățile sale proprii, ca ființa umană să se dezvolte după geniul său. Idealul ar fi ca omul și natura să se unească într-o funcție de ordin creator și nu represiv“.

Pornind de la aceste considerații reiese evident însemnătatea economică a resurselor naturale auxiliare, cum sînt : cinegetica și turismul.

Cinegetica. Numeroase exemple pot fi date în ce privește exploatarea rațională a vînatului, fie prin micșorarea exploatării lor (cazul vînării balenelor și a focelor), fie prin luarea de măsuri eficiente pentru o mai bună gospodărire și chiar de înmulțire a faunei sălbatice.

S-a dovedit că marile mamifere ale continentului african pot fi exploatate rațional, putînd înlocui cu succes producția de proteine animale a vitelor domestice.

Astfel după Jean Dorst (1969) „biomasa (greutatea globală a animalelor de un anumit tip) Ongulatelor sălbatice, pe unitate de suprafață, poate să ajungă pînă la 400 tone pe km² în savanele cu graminee din Congo și Uganda, în timp ce aceleași savane nu suportă mai mult de 5.5 tone de vite domestice pe km²“. Și în același timp animalele sălbatice nu degradează covorul vegetal.

Dar, tot sovieticii ne dau unele din exemplele cele mai grăitoare de rolul economic important al ocrotirii unor specii.

De unde, în 1919 antilopa Saiga era pe cale de dispariție, prin ocrotirea ei în stepele ce se întind din Ucraina pînă în Asia centrală, acum a ajuns la un efectiv atît de important (2 milioane) încît se pot exploata pînă la 500.000 exemplare anual (David Stephen și James Locke (1969).

La fel ocrotirea otariilor din insulele Pribiloff, amenințate cu dispariția în 1911, permite o exploatare de 60 000 exemplare piei, anual.

O politică chibzuită de conservare a naturii și de valorificare rațională a resurselor cinegetice ar putea avea în vedere atît destinarea unor părți din zonele tampon ale rezervațiilor pentru înmulțirea mistreților, cît mai ales sporirea efectivului Anseridelor și Anatidelor, prin măsuri eficiente privitoare la asigurarea nidificării lor.

Găsim însă cu totul greșită introducerea de elemente exotice, fără o prealabilă cercetare științifică.

Turismul. Rolul important pe care-l are recreația în aer liber și turismul atît pentru sănătatea publică cît și ca factor educativ și economic este astăzi de necontestat.

Turismul a devenit, în ultimul sfert de veac, una din manifestările cele mai însemnate ale vieții sociale, iar „industria turistică“ este considerată ca cea mai vastă industrie a vremii noastre, dacă o apreciem după valoarea bănească pe care o consumă anual.

Frumusețea naturii, flora și mai ales fauna, au pretutindeni un rol de seamă, spre a atrage atenția turiștilor, iar parcurile naționale ca și rezervațiile naturale contribuie pe planul conservării naturii, atît la recrearea oamenilor muncii, cît și la mărirea venitului național.

Asemenea posibilități există desigur în multe țări, dar au caractere diferite și trebuie dezvoltate după specificul propriu.

Turismul poate deveni desigur unul dintre factorii cei mai importanți pentru conservarea naturii și a resurselor sale, dar nu-și va da roadele așteptate decît dacă natura este bine gospodărită și se exclude exploatarea nerațională.

Randamentul economic pe care-l poate aduce *turismul* în această regiune unică în Europa, nu poate fi tăgăduit.

Ne gîndim la folosirea zonelor tampon ale rezervațiilor și la peisajul caracteristic, de la aleele de sălcii bătrîne unice în lume — după spusa unui cunoscut om de știință și explorator — suedezul Kai Curry-Lindahl (1964) — pînă la vizitarea exuberantei vegetații subtropicale din pădurea Letea și prezentarea unei avifaune bogate și variate cu specii rare și asociată cu fenomenul ei de migrație.

Toate acestea pot aduce printr-o temeinică organizare turistică un aport considerabil în valorificarea viitoare a potențialului natural al Deltei Dunării, cu investiții recuperabile, mult inferioare celor afectate pînă acum unor sectoare economice considerate direct productive.

De adăugat că organizarea acestui turism de către Oficiul Național de Turism în Delta Dunării și complexul Razelm — formație naturală dependentă de deltă — va înlătura turismul dezorganizat care deja se manifestă în anumite zone (Crișan, Mila 23, Sulina, Chilia veche, Sf. Gheorghe etc.) prin instalații de campinguri, cazare directă prin legăturile ce se stabilesc între turiști din țară și chiar din străinătate cu populația localnică, procurare de pește prin procedee ilicite etc.

CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ

Este în deobște cunoscut, că din analiza tematicii și introducerii în producție a cercetărilor ce s-au făcut în stațiunile de cercetare din Delta Dunării (Tulcea, Maliuc, Sulina) a reieșit că profilul biologic al acestor stațiuni va trebui modificat, ca eficiența cercetărilor să devie reală.

S-au scos în evidență: caracterul parțial, fragmentar al datelor stabilite, neconcordanța indicațiilor date, dispersarea tematicii, lipsa unor colaborări efective cu instituțiile de specialitate, insuficiența bazei materiale și a numărului de cadre de cercetare.

Din aceste cauze, credem că întreaga tematică va trebui reconsiderată, temele cu rezultate neconcludente să fie scoase din plan sau acolo unde baza de cercetare lipsește, din cauze materiale, să se prevadă în buget cadrele de cercetare necesare.

Soluția ideală pentru a se putea desfășura o activitate științifică pe *plan multilateral*, interesînd toate sectoarele de activitate științifică, va fi desigur crearea unui *institut de cercetare* la Tulcea, înzestrat cu o largă bază materială și un număr suficient de cercetători, care va lua desigur ființă odată cu înființarea aceluși organ central de coordonare a valorificării raționale a resurselor naturale ale deltei preconizat de către Academia R. S. România.

Realizarea acestui institut, va determina o mai amplă documentare științifică și o colaborare mai largă cu institutele ministerelor și cu laboratoarele Facultăților de biologie.

Ținem să atragem atenția asupra a două obiective de cercetare științifică, care vor trebui să intre în planul de perspectivă al acestui institut.

a) Studiul biotopilor și al biocenozelor existente în Delta Dunării și complexul lagunar Razelm, în cadrul actualelor rezervații integrale, considerate, așa cum am arătat, ca *laboratoare naturale*.

Ocupîndu-se de complexitatea ecosistemelor acvatice ale deltei și luncii Dunării biologul N. Botnariuc (1968) arată că „dacă liniile

---

*) Nota se află la pag. 31

mari ale acestor procese par să fie lămurite, multe probleme legate de structura, funcționarea, randamentul și evoluția acestor ecosisteme sînt încă puțin cercetate sau cu totul necunoscute, deși prezintă o considerabilă importanță științifică și cu perspective de aplicabilitate practică nu mai puțin interesante“.

b) Intensificarea cercetărilor asupra avifaunei din această regiune de către ornitologii români.

În acest scop trebuie create condiții de cercetare în Delta Dunării și complexul Razelm, atît prin lărgirea bazei materiale și a cadrelor de cercetare, în planul de perspectivă al noului institut și al Academiei R. S. România, cît și prin ajutorul imediat ce trebuie pus la dispoziție, pentru instalarea unor turnuri de observație și a unor cabane, în locurile cele mai prielnice pentru studiul complex al avifaunei (cercetări asupra : coloniilor de păsări, căilor de migrație, păsărilor ihtiofage, efectivului păsărilor răpitoare etc.).

Stăruința noastră pentru realizarea acestui deziderat este împărtășită și de oameni de știință străini al căror număr crește an de an, atrași de studiul avifaunei Deltei.

Mulți dintre aceștia Hollom (Anglia), Cramp Stanley, Feergusson Lees (Anglia); Pleticka (R. S. Cehoslovacă), J. Steinbacher (R. F. a Germaniei), J. Philippona, (echipa anglo-belgo-olandeză), Francis Roux, H. Hafner, Vieillard (Franța) ș.a. au publicat sau au în curs de publicare rezultatul cercetărilor lor în diferite reviste străine.

În același timp trebuie să constatăm că cercetările și studiile sistematice și ecologice ale ornitologilor noștri în Delta Dunării, n-au epuizat problemele stringente.

Ținînd seama de rolul din ce în ce mai însemnat pe care-l au organizațiile internaționale (O.N.U., UNESCO, FAO, UICN, WWF (World Wildlife Fund), în promovarea unor activități legate de conservarea naturii și care chiar au finanțat diferite proiecte de conservare a naturii, cît și bunele relații ale țării noastre pe plan internațional, găsim necesar un contact mai strîns pe linia conservării naturii cu aceste organizații.

Menționăm, de altfel, că însăși tematica „Programului biologic internațional“ prevede și conservarea naturii, iar Institutul de biologie „Traian Săvulescu“, Muzeul de istorie naturală „Gr. Antipa“ și alte instituții de cercetare științifică urmează să-și aducă contribuția, în cadrul programului național P.B.I., la studiul cîtorva teme privind biologia Deltei Dunării.

În ce privește primejdia introducerii de elemente exotice în fauna Deltei Dunării, fie că e vorba de mamifere (bizam, ciînele enot), fie că e vorba de peștii vegetarieni, aduși din China ne menținem opinia comunicată, atît în conferința de la Maliuc (aprilie 1967) cît și în ședința CNCS din noiembrie 1967.

Publicația U.I.C.N. „Towards a new Relationship of Man and Nature in Temperate Lands“ (Morges 1967, partea III, Changes due to introduced species), ne întărește în această opinie.

La cap. 2 al acestei lucrări: Efectele ecologice ale introducerii de specii animale, se arată, între altele, consecințele nefaste pe care le-a avut în fauna australiană introducerea câtorva specii de pești europeni. Îndeosebi a carasului (*Carassius auratus*) și crapului *Cyprinus carpio*.

O lege specială a statului Victoria prevede chiar exterminarea totală a crapului european considerat dăunător („noxious“, pag. 201).

Aceeași catastrofă s-a întâmplat în lacurile din Statele Unite ale Americii, în apele Braziliei (Rio Iguazu) sau ale Africii de sud unde crapul european s-a înmulțit peste măsură distrugând vegetația acvatică, turburând apa și făcând imposibilă vegetația și împiedicând existența peștilor autohtoni.

Este în deajuns de cunoscută primejdia pe care o reprezintă existența bizamului (*Ondatra zibethica*) pentru crescătoriile piscicole îndiguite.

La aceasta se adaugă cea a ciinelui enot (*Nyctereutes procyonoides*) pentru avifaună, colonizator recent al deltei.

Cercetările zoologului Bannikov au stabilit că acest mamifer introdus în partea apuseană a U.R.S.S. din Asia și-a schimbat hrana sa din patria de origine (pești, crustacei), devenind prădător de rozătoare, ouă, păsări acvatice și chiar domestice.

Credem deci, că introducerea oricărui element exotic în flora și fauna autohtonă să se facă cu toată precauția necesară și numai după o cercetare științifică aprofundată în rezultate concludente, luându-se totodată măsuri pentru eliminarea invadatorilor existenți.

ORGANIZAREA CONSERVĂRII NATURII ÎN DELTA DUNĂRII

Am arătat mai înainte încălcările săvârșite în rezervațiile naturale și prejudiciile aduse avifaunei și cadrului peisagistic al Deltei Dunării în anii 1967—1970. Ele dovedesc cu prisosință necesitatea organului coordonator pentru valorificarea rațională și a conservării resurselor și frumuseților deltei.

Acestui organ i-ar reveni și sarcina elaborării planului de exploatare rațională a resurselor naturale ale deltei de cercetare științifică, cât și de a întocmi regulamentul de organizare și funcționare în toate sectoarele de folosință.

Acest regulament va trebui să prevadă în ce privește conservarea naturii și acțiunile de colaborare cu sectoarele cinegetic și turistic, următoarele :

1. *Delimitarea* precisă a rezervațiilor și refugiilor de cuibărit și de migrație existente.

Înființarea de noi refugii ținând seamă de evoluția dinamicii avifaunei, în urma perturbărilor aduse de exploatările din ultimul deceniu.

Se vor prefera locurile cu biotopi caracteristici neinfluențați încă de exploatare și acele în care se mai păstrează liniștea necesară avifaunei (Grindul Lupilor, regiunea lacurilor Sinoe și Golovița, grindul Chituc).

2. *Intangibilitatea perimetrului rezervațiilor naturale.* Potrivit prevederilor din schița de amenajare completă a Deltei Dunării, aprobată prin HCM nr. 891/1961 și potrivit prevederilor din noua HCM trebuie înlăturați toți factorii ce primejduiesc buna conservare a diferiților biotopi specifici, a florei și faunei respective (a se consulta „Încălcările săvârșite în Delta Dunării de diferitele sectoare de exploatare economică din 1967—1970“).

3. Stabilirea precisă a *dreptului de servitute* pentru unele sectoare de exploatare (stuficol, piscicol) în zona 2-a de protecție a rezervațiilor (zona tampon), cu respectarea integrală a clauzelor menționate în convențiile de colaborare.

4. Crearea unei *rezervații cinegetice*, în continuarea actualei zone tampon a rezervației naturale Perișor-Zătoane (zona Crasnicol-Zătoane).

5. Organizarea *administrației și pazei rezervațiilor naturale și a refugiilor*, prevederea unui corp de paznici și de ghizi bine instruiți, cu concursul tuturor instituțiilor direct interesate în problemele de conservare a naturii (Academia R. S. România, Ministerul Agriculturii și Silviculturii, Oficiul Național de Turism, Asociația vânătorilor și pescarilor sportivi etc.).

6. *Organizarea turistică* a deltei urmează să aibă în vedere în deosebi următoarele obiective :

- construirea câtorva cabane turistice în locuri caracteristice și accesibile mijloacelor de transport ; în deosebi de-a lungul brațului Sf. Gheorghe ;

- asigurarea cazării la localnici, prin depistarea celor mai bune locuințe și organizarea de camping-uri pentru turiști și pescari sportivi pe litoral (Sf. Gheorghe) ;

- modernizarea șoselelor de acces în regiunea Murighiol-Dunavăț și complexul Razelm ;

- stabilirea unor itinerarii turistice în regiunile încă puțin cunoscute ale deltei și de un pitoresc desăvârșit (Uzlina, pădurea Caraorman, Roșu-Roșuleț, pădurea Letea, brațul Sf. Gheorghe etc.) ;

- construirea de ambarcațiuni rapide de dimensiuni mici și de vapoare de turism confortabile și bine servite ;

- publicarea de prospecte, ghiduri, albume, care să înfățișează frumusețile deltei și să prezinte o informație precisă asupra caracterului specific al acestei regiuni ;

- posibilitatea vizitării unor porțiuni din rezervații pentru observarea unor păsări rare și a migrației păsărilor în timpul toamnei, prin instalarea a 2 turnuri de observație în rezervația Roșca-Buhaiova și Periteasca-Leahova-Portița.

Înfăptuirea propunerilor menționate mai sus este în primul rând condiționată de respectarea dreptului de folosință al diferitelor sec-

toare și în ce privește conservarea naturii de menținerea echilibrului biologic natural în suprafețele încă necompromise, sau în care acest echilibru se poate reface într-un viitor apropiat.

ACTIVITATEA SOCIAL-CULTURALĂ

Pentru a contribui la înlăturarea diferitelor încălcări la care se dedă populația localnică în dauna conservării naturii și crearea climatului favorabil care promovează această conservare este necesar să se pornească o intensă activitate social-culturală în această direcție.

Munca de lămurire și propagandă va trebui să se desfășoare în toate instituțiile și întreprinderile ce se află în Delta Dunării, sub auspiciile: Ministerului Învățământului, Comitetului de stat pentru cultură și artă, Ministerul Agriculturii și Silviculturii, Consiliilor populare județene, Oficiului Național de Turism, Consiliului Național al Pionierilor, Uniunii Tineretului Comunist, Asociației generale a vânătorilor și pescarilor sportivi și să se adreseze tineretului și tuturor categoriilor de oameni ai muncii de la pionieri și pînă la ultimul pescar din deltă.

Ținerea de conferințe, de instructaje periodice cu paznicii de diferite categorii, prezentarea de filme documentare, folosirea radiodifuziunii și televiziunii, publicarea de broșuri de popularizare, vizitarea Muzeului Deltei Dunării din Tulcea, organizarea de expoziții și excursii pentru pionieri și tineretul școlar etc., vor aduce fără îndoială contribuția așteptată la crearea atmosferei de dragoste și înțelegere pentru crutarea frumuseților și bogățiilor deltei pentru conservarea, exploatarea rațională și sporirea acestora.

DELTA DUNĂRII, PATRIMONIU INTERNAȚIONAL

Atenția deosebită manifestată de diferiți oameni de știință străini problemelor conservării naturii în delta Dunării și complexul Razelm, în deosebi în ce privește situația avifaunei arată în deajuns că această regiune prezintă și o importanță internațională⁶⁾.

Anchetele făcute de cercetătorii H. Hoekstra și H. Hafner (1970), în iarna anului 1968/1969) continuate de ornitologii echipei anglo-belgo-olandeze sub conducerea lui J. Philippona și de ornitologii noștri (Victor Ciochia, Matei Tâlpeanu asupra efectivului gîștei și gît roșu *Branta rufficollis*) în iarna anului 1969/1970 măresc interesul oamenilor de știință pentru avifauna deltei și încurajează cercetările începute pe plan internațional.

În acelaș timp, mărturiile acestora indică pe lîngă calea ce trebuie urmată în aceste cercetări și în valorificarea resurselor naturale

---

⁶⁾ A se consulta în această privință articolul unuia dintre aceștia, Kai Curry-Lindahl, care a vizitat în două rînduri delta Dunării (1963, 1969), apărut în revista „Ocotirea Naturii“ (t. 14 nr. 1, p. 5—19. 1970).

ale deltei, și primejdiile la care este expusă o valorificare nerațională, în contradicție cu principiile conservării naturii.

Iată de pildă, cum se exprimă asupra acestor probleme botanistul ceh dr. Zdeněk Vulterin de la Institutul de ocrotirea naturii al R. S. Cehoslovacă din Praga :

„Delta Dunării și natura sa m-au entuziasmat puternic ; consider acest peisaj ca un fenomen natural specific, de importanță mondială. Trebuie să admitem de la început că o deltă reprezintă o mare particularitate geografică și geomorfologică naturală. Aici se găsesc condițiile de viață specială pentru dezvoltarea asociațiilor vegetale și animale. Din punct de vedere al stadiilor de dezvoltare, Delta Dunării este un peisaj unic care n-are asemănare nicăieri în altă parte la această latitudine a zonei temperate.

De aceea este necesar ca teritoriul deltei Dunării să fie considerat în întregime ca un unicat indivizibil din punct de vedere geobiocenologic ; ca acest teritoriu să fie ocrotit, fără ca folosirea sa să deranjeze echilibrul biologic al asociațiilor izolate și al geobiocenozei integrale. Din aceste motive, cred că în valorificarea întregului teritoriu al deltei Dunării trebuie să fie luate în considerare, în primul rând punctele de vedere ale ocrotirii naturii și ocrotirii peisajului.

Plecând de la aceste puncte de vedere, „care trebuie să aibă totdeauna prioritate asupra aspectelor pur economice și utilitare, este necesar să se aleagă forma adecuată de ocrotire și modul de utilizare socială a părților izolate din Delta Dunării“.

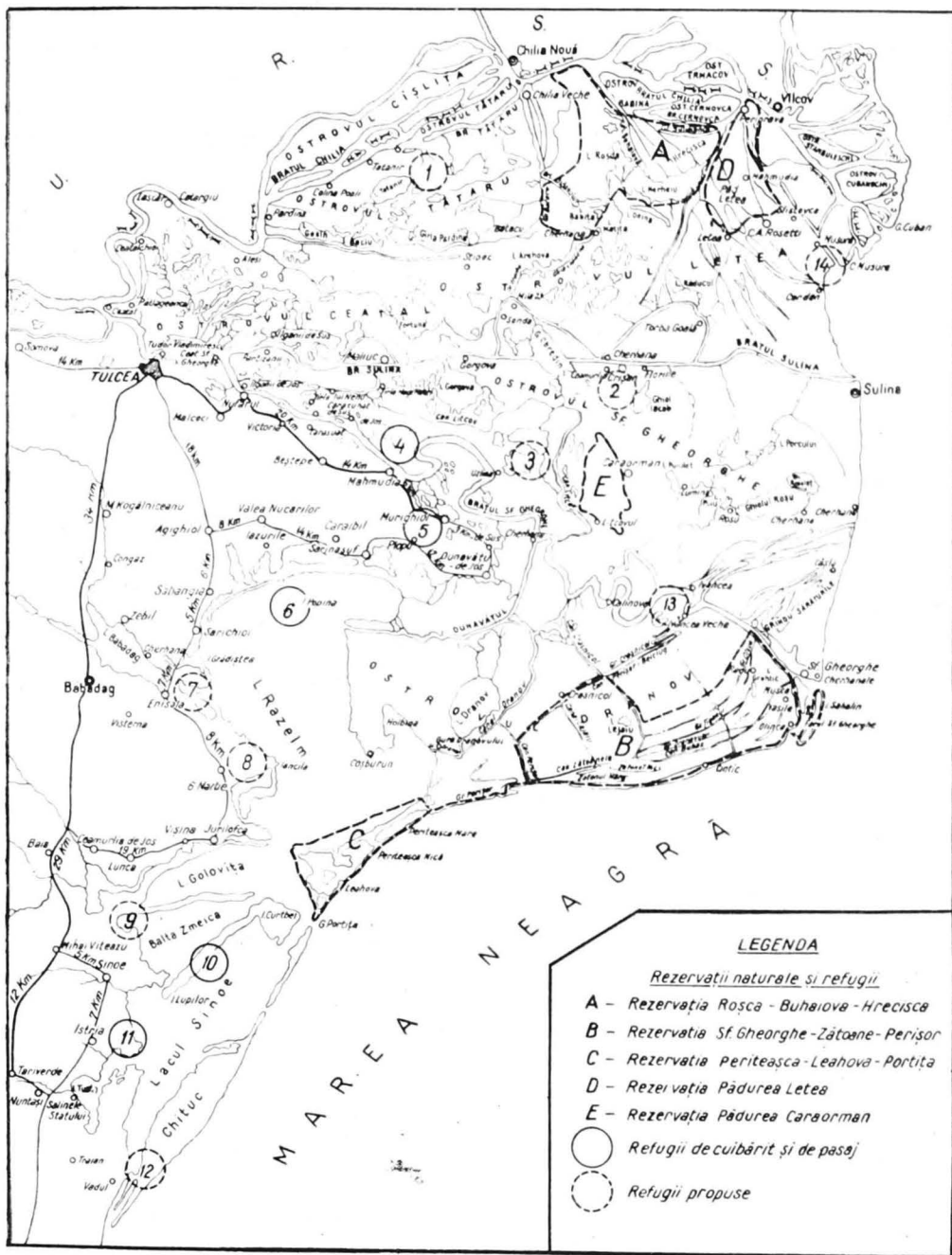
Ocupându-se de valoarea internațională a patrimoniului deltei Dunării, cunoscutul ornitolog Dr. J. Steinbacher de la Institutul de cercetări al Muzeului Senckenberg din Frankfurt am Main spune : „Comisia română pentru ocrotirea naturii care a realizat ani de-a rândul, cu mijloace restrinse succese impresionante, nu poate să se lipsească în cursul timpului de un ajutor internațional eficient. Comisia pentru ocrotirea monumentelor naturii a dovedit în cadrul colaborării cu U.I.C.N. și W. W. F. (World Wildlife Fund) că poate colabora activ și eficient. Trebuie să fie limpede pentru orice om cu rațiune că Delta Dunării nu este numai un patrimoniu național ci și un prețios patrimoniu european, un bun cultural de neînlocuit pentru omenirea întreagă...

Interesante sînt de asemenea concluziile raportului întocmit de dr. Robert M. Linn și Harry A. Goodwin, cercetători științifici ai serviciului „Fish and Wildlife“ din departamentul de interne al S.U.A., după vizita făcută în țara noastră, între 24 septembrie și 11 octombrie 1968, în ce privește rolul rezervațiilor naturale din Delta Dunării și utilizarea turistică a acestei regiuni.

„În Delta Dunării — spun cei doi cercetători — administrarea cu succes a unei serii de resurse valoroase depinde de înțelegerea adecvată a ecologiei speciilor și asociațiilor care trăiesc acolo. Va mai fi nevoie de rezervații inviolabile pînă ce se vor îmbogăți informațiile despre factorii mediului. După cît pare, sînt necesare mai multe cercetări îndelungate pe termene pentru a furniza o bază științifică mai bună, atît pentru administrarea economică cît și pentru ocrotire. Datele sînt în-

DELTA DUNĂRII

totdeauna necesare pentru a călăuzi dezvoltarea noilor tehnici de exploatare. Rezervațiile din deltă sînt „laboratoare în aer liber“, în adevăratul înțeles al cuvîntului, în care procesul de investigație ecologică ar putea furniza o bază pentru experimentarea, dezvoltarea și folosirea unor tehnici noi de exploatare în zonele învecinate folosite economic.

Aceste rezervații conțin adevărate depozite de formații asupra numărului și obiceiurilor păsărilor călătoare din Europa și această comoră trebuie dezgropată. Laboratoare cu echipament modern de cercetare, mijloace de transport, personal calificat permanent vor permite realizarea de progrese în cercetarea științifică și vor deschide calea spre rezultate economice mai îndepărtate.

Deoarece aceste zone au o deosebită importanță pentru păsările călătoare comune multor țări din Europa, este firesc ca mai multe țări să fie interesate în ocrotirea lor și în descifrarea tainelor biologiei lor.

C.M.N. este membră a U.I.C.N. și a I.C.B.P. Trebuie făcute toate eforturile prin aceste organizații, pentru a se obține sprijin și cooperare internațională pentru studiul științific pe termen scurt și lung al păsărilor migratoare din regiunea Deltei Dunării.

Am subliniat eforturile considerabile depuse pentru a dezvolta Tulcea în scopuri turistice. Este doar o chestiune de timp ca de-a lungul brațului Sf. Gheorghe, să se dezvolte o industrie turistică, aducînd tot mai mulți vizitatori în zona sudică a Deltei. Este necesar să se pună la punct metode de „folosire turistică“, care să permită vizitarea instructivă și totodată ocrotirea resurselor naturale. Desigur resursele istorice, științifice, peisajistice ale părții de sud a Deltei sînt mari și pot avea un rol important în dezvoltarea economiei turismului...”

BIBLIOGRAFIE

- 1968 Botnariuc N. — *Protecția apelor din lunca Dunării și potențialul lor productiv*. „Ocrotirea Naturii“, t. 12, nr. 1, p. 9—19, 7 fig.
- 1963 Cramp Stanley și Fergusson-Lees I. J. — *The birds of the Danube delta and their conservation* „British Birds“, Londra, vol. 56, p. 334—339.
- 1964 Curry-Lindahl Kai — *Europa a natural history*. Chanticleer Press Edition, Random House — New York.
- 1969 Dorst Jean — *La bête cette méconnue*, „Le Courrier“ UNESCO, Paris, janvier 1969, p. 17—23, 7 fig.
- 1969 Dubos René — *La Biosphère. Entre l'homme et la nature un équilibre délicat*. „Le Courrier“, UNESCO, Paris janvier 1969, p. 7—8, 9 fig.
- 1969 Hafner H., Johnson, A. R. — *Recent winter wild fowl census work in Rumania. The delta of the Danube and its surroundings*. The IWRB Bulletin, Slimbridge, p. 50—53.
- 1968 Pușcariu Val. — *Der Schutz der Vogelfauna im Donaudelta und das Überschwemmungsgebiet der Donau*. Limnologische Bericht der X Jubiläumstagung Donauforschung Bulgarien 10-20 Oktober 1966, Sofia, p. 455-459.
- 1964 Pușcariu Val. — *Observații asupra unor păsări rare din delta și lunca Dunării*. „Ocrotirea Naturii“, t. 8, nr. 2, p. 201—217, 8 fig.

- 1968 Pușcariu Val. — *Observations sur la répartition et l'écologie de Haliaeetus albicilla* dans le Delta du Danube. „Travaux du Muséum d'Histoire Naturelle „Gr. Antipa“ vol. VIII, „Le centenaire Grigore Antipa, 1867—1967, Bucarest, p. 959—567, 4 fig.
- 1969 Stephen David et Lockie James — *L'équilibre dans la nature*, Flammarion, Paris.
- 1960 Vinokurov A. A. — *Influența activității economice a omului asupra faunei și biologiei păsărilor*. „Ohrana prirodi i zapovednee delov SSR“, nr. 6

Notă

După predarea articolului la tipar, este cunoscut că prin măsurile luate s-a înființat Centrala Deltei Dunării, cu sediul la Tulcea, organ unic coordonator pentru valorificarea rațională a bogățiilor și conservarea frumuseților din această zonă. Centrala dispune și de un Institut de cercetări. (N.R.).

CONSERVATION DE LA NATURE DANS LE DELTA DU DANUBE ET LE COMPLEXE LAGUNAIRE RAZELM

Résumé

L'auteur analyse d'abord la situation de la conservation de la nature dans cette région, dans les réserves naturelles instituées par la décision du Conseil des Ministres no. 891 du 25 décembre 1961, en vertu du plan complexe d'aménagement élaboré par le Comité d'Etat des Eaux qui a adopté les propositions de la Commission des Monuments de la Nature.

Ce plan prévoit pour les trois réserves naturelles : Roșca-Buhaiova-Hrecisca-Sf. Gheorghe-Palare-Perișor et Periteașca-Leahova-Portița une superficie de 33 500 ha, à laquelle on ajoute 8000 ha pour les refuges de nidification et de migration et les réserves forestières de : Letea, (créée depuis 1938) et Caraoman.

On insiste sur les déficiences enregistrées dans l'application de cette décision du Conseil des Ministres, faute d'un règlement adéquat pour maintenir l'équilibre biologique du delta du Danube, par quelques exemples significatifs, comme la disparition de la colonie des pélicans de Uzlina (1963), la modification de l'aréal géographique de quelques espèces rares et protégées comme : *Platalea leucorodia*, *Egretta alba*, *Himantopus himantopus*, *Tadorna tadorna*, *Tadorna feruginea*, etc.

Et on ajoute à cette situation précaire de la conservation de l'avifaune l'impact des différents secteurs d'exploitations économiques en 1967—1970 dans les périmètres des réserves naturelles (voir les tableaux).

Dans la deuxième partie de l'étude, l'auteur insiste sur les contributions qu'on attend pour la valorisation rationnelle des ressources naturelles du delta du Danube par une nouvelle politique cynégétique, et surtout par des aménagements touristiques confortables.

Une bonne organisation touristique de ce patrimoine naturel avec un paysage inédit, une végétation riche et variée et surtout possédant une avifaune d'une richesse et variété inégalable en Europe peut réaliser un apport considérable dans la valorisation du potentiel naturel du delta du Danube, y compris le complexe lagunaire Razelm.

Abordant la solution idéale pour une recherche scientifique multilatérale par la création d'un institut de recherches scientifiques à Tulcea, l'auteur insiste aussi sur l'organisation de la conservation de la nature, en précisant les critères qui doivent être inscrits dans un nouveau règlement pour la valorisation rationnelle des ressources naturelles du delta du Danube, compte tenu des principes modernes de la conservation de la nature et de la collaboration nécessaire avec les secteurs cynégétique et touristique.

Pour créer un climat favorable à ces réalisations, l'auteur recommande une vaste action culturelle et de propagande pour la conservation de la nature, entreprise par toutes les institutions qui travaillent dans le Delta du Danube, destinée à toutes les catégories sociales et surtout à la jeunesse.

La nécessité de cette campagne instructive et éducative est demandée aussi par l'importance internationale de cette région, reléevée par de nombreux naturalistes étrangers et surtout par des éminents ornithologistes qui ont visités, les dernières années, le delta du Danube.

Note

En vertu de la nouvelle décision du Conseil des Ministres du 30 avril 1970, on a créé la „Centrale du delta du Danube“ et „l'Institut de prospections et de recherches“, institutions qui ont leur siège à Tulcea. Souhaitons que les principes inscrits dans cette décision concernant la conservation de la nature (art. 7.) seront de bon augure pour une *valorisation rationnelle* des ressources naturelles du Delta du Danube et le *maintien de l'équilibre biologique* de cette magnifique région.